

IMPLICAȚII METODOLOGICE ALE EVALUĂRII CRITERIALE PRIN DESCRIPTORI ÎN CLASELE GIMNAZIALE

Viorica CRIȘCIUC, dr., conf. univ.,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *In the context of this research, the features of the new paradigm called Critical Evaluation by Descriptors are highlighted: the focus of assessment falls on the formative assessment that evaluates students in action within the learning process; is contextualized, within the modular themes, based on the connection between concrete experiences of life and what is being learned. The evaluation has effects on students, teachers and other educational agents on decision-makers responsible for the quality of the learning process. The change that is occurring is not accidental, since it is becoming ever more intense and right to speak of elements of discrimination of students, namely by classical evaluation. The diversity of evaluation functions and its formative valences is ensured by the variety of evaluation methods and techniques specific to the Music Education discipline.*

Keywords: *musical education, art, musical skills, evaluation by descriptors, evaluation methodology.*

În conformitate cu Codul Educației al Republicii Moldova, evaluarea rezultatelor învățării este criterială și se efectuează prin descriptori. Începând cu anii de studii 2015-2016 evaluarea criterială prin descriptori se pune în aplicare în clasa I a învățământului primar.

Evaluarea criterială prin descriptori (ECD) reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a învățării, predării și evaluării prin introducerea criteriilor și descriptorilor, *fără acordarea notelor.*

Descriptorii sunt criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim); indicatori operaționali, direct observabili în comportamentul performanțial al elevilor și la nivelul rezultatelor și produselor activității concrete a acestora; descriu și apreciază calitatea produsului evaluat. *În conformitate cu nivelul atins, descriptorii permit acordarea de calificative (suficient, bine, foarte bine).*

Criteriile de evaluare sunt seturi de calități importante care se regăsesc în produsele învățării și care trebuie să se prezinte ca un sistem.

În procesul evaluării criteriale se utilizează descriptori care caracterizează modul în care elevul învață și reflectă rezultatele cantitative și calitative ale procesului de învățare (gradul de stăpânire a competențelor la disciplinele școlare, precum și nivelul de dezvoltare a personalității elevilor).

Notele s-au înlocuit cu descriptori din perspectiva caracteristicilor de vârstă a elevilor din treapta primară de învățământ. Vârsta de 6-7 ani a școlarului mic este dominată de o motivație extrinsecă. Elevul nu este în măsură să se autoevalueze cu notă. Nota pentru școlarul mic reprezintă o laudă sau o pedeapsă, o atitudine pozitivă sau negativă a învățătorului/profesorului față de copil.

În contextul utilizării unei evaluări criteriale prin descriptori se urmărește formarea motivației intrinseci la vârsta școlarului mic, asigurarea continuității la nivel de trepte preșcolară și primară, precum și abordarea diferențiată a elevilor de această vârstă.

Obiectivul evaluării criteriale constă în crearea condițiilor de menținere a sănătății psihofiziologice a școlarii mici, dezvoltarea motivației intrinseci, dezvoltarea stimei de sine prin autoevaluare adecvată, dezvoltarea aptitudinilor creative, formarea capacităților de autoevaluare a propriilor performanțe.

Teoria stadială a dezvoltării copilului preșcolar a lui J. Piaget stabilește impactul învățării prin descoperire și explorare și constituie baza educației în copilăria timpurie. Conform acesteia, dezvoltarea intelectuală a copilului trece prin mai multe faze și etape succesive, consecutivitatea cărora este universală, generală, iar gradul de dezvoltare a copilului poate varia de la un domeniu la altul, precum și în funcție de cultură și mediu. Stadiile semnificative în procesul de învățare și formare a personalității copilului sunt:

- I. stadiul inteligenței senzomotorii, între 0 și 2 ani;
- II. stadiul gândirii preoperaționale, între 2 și 6 ani;

III. stadiul operațiilor concrete, între 6 și 11 ani;

IV. stadiul operațiilor formale, de la 11 ani.

Parcurgând fazele/etapele/stadiile de dezvoltare artistică, copilul supune obiectele și fenomenele schemelor proprii de asimilare, care însă sunt implicate schemei generale:

a aplica (inteligența senzomotorie) - *a clasifica* (operații logice) - *a tacta, a țopăi* (operații numerice) - *a relaționa* fenomenele (explicații cauzate) [4, p. 55].

Dobândind capacitatea de a realiza aceste operații în mod stadial, copilul devine capabil să le aplice la o mai mare varietate de fenomene și obiecte, condiția de bază fiind că această capacitate se poate forma preponderent prin activități ludice.

Se știe însă că, odată cu capacitatea de a realiza ceva, se dezvoltă și interesul pentru acest ceva.

Interesele copiilor evoluează stadial. Au fost identificate:

I. stadiul de achiziție și experimentare, cu etapele:

- a) etapa formării intereselor perceptive;
- b) etapa intereselor glosice;
- c) etapa intereselor care activează intelectul;
- d) etapa intereselor speciale.

II. stadiul de producție, unde diferite interese se subordonează unui interes superior determinat de idealul de viață și trebuința copilului.

Copilul interacționează cu factorii externi mai degrabă activ decât pasiv: el desfășoară o activitate extrem de intensă, în timp ce se străduiește să găsească explicație evenimentelor și lumii din jurul lor.

Organizarea mediului educativ-artistice al copilului parcurge etapele:

- I. formării *senzoriale* primordiale;
- II. *explorării hic et nunc!* (aici și acum);
- III. interacțiunii cu mediul.

Dezvoltarea artistică a copilului nu se produce separat de dezvoltarea cognitivă și cea psihosocială, ci le include și interacționează cu ele conform, respectiv, teoriei dezvoltării cognitive și teoriei dezvoltării psihosociale, care, conform lui E. Erikson, se completează:

- dezvoltarea este un proces de integrare a factorilor biologici individuali cu factorii socio-cultural și educativ;
- potențialul de dezvoltare al individului capătă împlinire pe tot parcursul existenței, parcurgând opt stadii polare.

La fiecare stadiu copilul este sensibil formării unor anumite calități.

Formarea copilului preșcolar la fiecare stadiu are caracter dihotomic și poate decurge pozitiv sau negativ, fapt care-i va marca dezvoltarea ulterioară a personalității:

I. în primul an de viață predomină dihotomia *încredere – neîncredere* față de adulți;

II. de la 1 la 3 ani se manifestă dihotomia *autonomie/emancipare – dependență/îndoială*, care generează autocontrolul;

III. între 4 și 5 ani se profilează dihotomia *dezirabil – vinovăție*, care constă în dorința de a afla ce fel de persoană va fi și sentimentul vinovăției, generator al sentimentului de responsabilitate;

IV. între 6 și 11 ani dezvoltarea copilului este centrată pe dihotomia *inițiativă – sentimentul de inferioritate*, care generează competențe;

V. între 12 și 18 ani se manifestă dihotomia: *conștientizarea identității Eului – confuzia rolurilor*, iar ca produs pozitiv - fidelitate și loialitate.

Dezvoltarea armonioasă a predispozițiilor native ale copiilor trebuie să ia în calcul natura specifică a individului, care, după I. H. Pestalozzi, este formată din patru categorii de forțe: *intelectuale, morale, artistice, fizice*.

Predispoziția este o dispoziție (capacitate) înnăscută pentru ceva, constituind premisa favorabilă pentru dezvoltarea talentului; premisă, înclinare, înclinație, aplecare [DEX] pentru realizarea unei anumite activități, extraversă sau introversă.

P. Popescu-Neveanu n-o înregistrează în dicționarul său de psihologie, identificând-o cu *aptitudine*, care de asemenea este definită drept o premisă înnăscută pentru o anumită activitate.

Fiecare copil are înclinații - sensibilitate deosebită înnăscută pentru ceva, notează I. Gagim, care constituie premise favorabile pentru activitate într-un anumit domeniu.

Sunt importante câteva caracteristici ale predispoziției, de luat în seamă la proiectarea și desfășurarea activității educative cu copiii. Predispoziția:

- este înnăscută;
- este proprie tuturor oamenilor (deci toți copiii se nasc cu predispoziții);
- este atestată doar în/prin activitatea individului;
- se manifestă preponderent afectiv;
- se dezvoltă prin educație;
- de una singură, predispoziția/aptitudinea nu se dezvoltă în talent, pentru aceasta fiind necesară o anumită structură înnăscută a SNC (care se manifestă fără a fi investigată), dar fiind predispoziția/aptitudinea dezvoltată, marchează personalitatea copilului pe viață, în orice domeniu nu s-ar realiza ulterior (ludic, didactic-educativ, profesional, artistic) [1, p. 55].

De aici:

- buna cunoaștere a copilului înseamnă neapărat depistarea oportună a predispoziției sale pentru un anumit domeniu de activitate;
- educația eficientă este cea care descoperă cât mai timpuriu predispozițiile educabililor și le dezvoltă în *competențe și trăsături caracteriale*, în *comportamente, reprezentări și viziuni* (toate acestea sintetizând la maturitate personalitatea educabilului).

Pe parcursul întregului proces educațional, care se dezvoltă în contextul evaluării fără note, învățătorul pune accent pe formarea la elevi a deprinderilor de autoevaluare a propriilor performanțe, dezvoltarea autonomiei învățării în procesul evaluativ.

În concluzie: Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori stabilește modul de organizare și realizare a procesului de evaluare criterială prin descriptori în clasa a V-a și este obligatorie pentru aplicare din 1 septembrie 2018. Prezenta metodologie are scopul de a reglementa acțiunile manageriale și didactice privind continuarea procesului de implementare a evaluării criteriale prin descriptori și este elaborată în temeiul Codului educației al Republicii Moldova [1]. MECD are ca bază următoarele documente elaborate: Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa I (ediția I aprobată la Consiliul Național pentru Curriculum, Ordinul Ministerului Educației nr. 862 din 07 septembrie 2015; ediția a II-a aprobată la Consiliul Științifico-Didactic al IȘE din 27.12.2017); Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa a II-a (ediția I aprobată la Consiliul Național pentru Curriculum, Ordinul Ministerului Educației nr. 623 din 28 iunie 2016; ediția a II-a aprobată la Consiliul Științifico-Didactic al IȘE din 27.12.2017); Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa a III-a (aprobată la Consiliul Național pentru Curriculum, Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.70 din 05 septembrie 2017). MECD prezintă aspecte psihologice, didactice, manageriale ale implementării evaluării criteriale prin descriptori în clasa a IV-a, relevante în contexte de continuitate și gradualitate. Cadrele didactice care activează în clasa a IV-a vor dezvolta, în baza documentului dat, competențele profesionale de proiectare și realizare a evaluării criteriale prin descriptori (în continuare – ECD), care continuă și dezvoltă abordarea holistică a ECD la nivelul proiectării didactice eșalonate – de lungă și de scurtă durată – și al instrumentelor de monitorizare a performanțelor elevilor. Obiectivele MECD sunt următoarele:

- Confirmarea noțiunilor aferente ECD prin accentuarea rolului autoevaluării elevului; Explicarea psihopedagogică a impactului evaluării pentru autonomia școlarului mic;
- Realizarea proiectării eșalonate a ECD la nivelul proiectărilor de lungă și de scurtă durată;
- Utilizarea coerentă a produselor școlare, criteriilor și descriptorilor în cadrul strategiilor de evaluare: formelor, metodelor, tehnicilor, instrumentelor de evaluare.

Bibliografie:

1. Codul Educației al Republicii Moldova, Chișinău 2014, nr. 152 din 17.07.2014. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 319-324, art. nr. 614 din 23.11.2014.
2. CRIȘCIUC, V., GAGIM I. *Teoria și metodologia predării cunoștințelor muzicale*. Studiu monografic. Univ. de Stat „Alecus Russo” din Bălți.– Chișinău: Pontos, 2016. 342 p., ISBN 978-876-64-53-2
3. KABALEVSKII, D. *Cultivarea cugetului și sufletului*. Chișinău: Lumina, 1987.
4. *Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa I (ediția a II-a, actualizată și completată)* (ed. I apr. la Cons. Naț. pentru Curriculum, Ord. ME nr. 862 din 07 sept. 2015; ediția a II-a apr. la Consiliul Științifico-Didactic al IȘE din 27.12.2017).

5. MORARI, M. Evaluarea competențelor în procesul educațional. In: *Probleme actuale ale teoriei și practicii evaluării în învățământ*. Materialele conferinței științifice cu participare internațională, 15-16 noiembrie, 2007. Coord. Aurelia Raileanu, Nelu Vicol. Chișinău: Univers pedagogic, 2007. p. 246-248.